

Hlavní oblast: Spravedlnost

Téma: Pojem spravedlnost, rovnoprávnost, zákony, negativní a pozitivní diskriminace

Ročník: 4. třída

Rozvíjené kompetence: spravedlnost, lidská práva, tolerance k nejednoznačnému, analytické a kritické myšlení, jazykové a komunikační dovednosti, spolupráce a řešení konfliktů, znalosti a kritické porozumění sobě samému, politiky, zákonů, lidských práv

Užité metody: Diskuze, výklad, cvičení, úvaha

SPRAVEDLNOST

- Pojem spravedlnost, rovnoprávnost, zákony
- Aktivita Puzzle

SPRAVEDLNOST

Podle Aristotela je to nejdůležitější z ctností, protože se vztahuje ke druhému a „nazývá se také dobro pro druhé“.

Jakkoli je spravedlnost pro každé společenství a každou společnost nesmírně důležitá, přece však sama nestačí. Předně se představa spravedlnosti opírá o jistou základní důvěru mezi lidmi, kterou římský právní teoretik Cicero popisuje takto:

„Základem spravedlnosti je ovšem důvěra (fides), tj. stálost a pravdivost řečeného a dohodnutého: ... co se řekne, má se také stát.“

1. Motivace:

Představme si houpačku - kládu, která nemá osu otáčení uprostřed, a na ní dva jedince o stejné hmotnosti. Řekněme, že se na takovou houpačku posadí chlapec a dívka. Dívka je dominantnější a sedne si na tu stranu houpačky, na které nemusí vynaložit žádnou sílu, a chlapec zůstane ve vzduchu. Chlapec se snaží zhoupnout dolů, ale dívka mu to neumožní.

Je to model situace, která může **vést ke konfliktu**. Příležitosti chlapce a dívky na houpačce **jsou nerovné**.

Nabízí se zde i otázka rovnosti pohlaví. Dívka možná podvádí, porušuje zákon.

Nebo naopak užívá nějakou výhodu jí poskytnutou zákonem, která nadmíru kompenzuje diskriminaci žen a dívek v minulosti. Je to tedy férová hra?

Je rovnoprávnost vždy spravedlivá?

Na houpačce je nakreslen symbol paragrafu. Ten nabízí další hledisko. Kdo vytvořil pravidla hry? Zákony jsou důležité, převádějí lidská práva na práva občanská. Zákony tedy chrání lidská práva v případě jejich porušení. Lidská práva však mohou být porušena nejen občany, ale i samotným nespravedlivě nastaveným zákonem.

2. Aktivita "Puzzle":

Aktivita Puzzle navozuje pocit nespravedlivého zacházení. Žáci poznávají důležitost solidarity a spolupráce při předcházení nespravedlnosti.

Žáci jsou rozděleni do skupin. Každá skupina obdrží v obálce připravené puzzle - skládačky. Několik skládaček musí být úplných, v některých ubereme dílky, do jiných dílky přidáme. Obálky zatím nechávají žáci zavřené!

Dále proběhne stanovení rolí žáků ve skupině (stanoví učitel nebo žáci losují):

- osoba zodpovědná za čas a zdroje
- osoba, která zabraňuje vzniku konfliktů a zajišťuje řádný průběh a dodržování pokynů, tzv. soudce
- osoba, která vykonává úkol
- vyjednávač

Učitel sdělí žákům, že jejich úkolem bude během určitého (učitelem předem vyzkoušeného) časového limitu složit skládačku - puzzle. Dále učitel žákům sdělí, že mohou během skládání získávat pomoc u jiných skupin - buď tuto informaci podá explicitně, nebo informuje žáky volněji, například že "skupiny nejsou uzavřená společenství" apod. Časový limit by měl být nastaven tak, že ani vyjednáváním o dílky puzzle s jinými skupinami, nestihnou všechny skupiny skládání dokončit. Pak učitel aktivitu odstartuje, stopuje čas a pozoruje průběh.

3. Reflexe:

V aktivitě Puzzle jsou celkem jasně určeni poražení a vítězové. Žáci hodnotí průběh aktivity na základě otázek pokládaných učitelem:

Jaký jste měli pocit, když jste zjistili, že skupiny mají odlišné zdroje, materiály?

Jaký byste měli pocit, kdybyste patřili do jiné skupiny?

Jaký jste měli pocit z toho, že patříte do skupiny, která má dílků málo/příliš?

Jaký typ chování pomohl/zabránil úspěchu skupiny?

Měla role soudce pro skupinu nějaký význam?

Jaká pravidla jste během aktivity dodržovali?

Otázky navíc, tj. nevztahující se k tématice spravedlnosti:

Jak jste se cítili ve své roli?

Jak tato role koresponduje s vašimi osobními reálnými postoji?

4. Závěr:

Žáci pojmenují, co je diskriminace vzhledem k aktivitě puzzle a pokusí se zobecnit. Popíší, co se jim jevílo jako spravedlivé a nespravedlivé a jak to souvisí s pozitivní a negativní diskriminací. Zobecní, co je diskriminace pozitivní a negativní. Výstupem může být soupis na tabuli, plakát.

Žáci uváží, zda je možné, aby se jakákoliv akce dala posoudit jako jednoznačně spravedlivá, a jaké jsou nástroje v lidském společenství, aby bylo spravedlnosti dosaženo, jakou roli hraje dodržování pravidel a kdo dohlíží na jejich dodržování - také se zapíše na tabuli či plakát.

Žáci diskutují o skutečných situacích, ve kterých lidé nemají rovnoprávný přístup k důležitým zdrojům - práce, peníze, volný čas, energie.

Nakonec žáci samostatně vypracují krátkou písemnou zprávu z aktivity Puzzle a z proběhlé diskuse, ve které uplatní pojmy pozitivní a negativní diskriminace, spravedlnost, popřípadě zákon, soudce.